

Kaivoslaki Nyt

TEM kaivoslakityöryhmän kuuleminen 16.4.

Jukka Leppänen / Pro Heinävesi

Mitkä ovat kaivoslain uudistamisen näkökulmasta keskeisimmät aihealueet, joihin tulee kiinnittää erityistä huomiota?

- Kaivostoimintaa tai malminetsintää ei tule sallia luonnonsuojelualueilla, niiden vaikutusalueilla tai muuten luonnoltaan erityisen arvokkailla alueilla
- Kaivoslain on turvattava jo olemassa olevien elinkeinojen olemassaolo sekä alueiden käyttö niin maanomistajan kuin kunnan päätätävällän kanssa siten, että malminetsintä- ja kaivostoiminta on sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä.
- Kuntien maankäytölliset strategiat ja muiden elinkeinojen kehittäminen on otettava huomioon kaivoslain alaisissa lupahakemuksissa ja lupaharkinnoissa. Kunnalla on oltava maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuva oikeus ja velvollisuus määritellä alueellaan elinkeinojen yhteensovittamista ohjaavia kaavoituksellisia reunaehtoja. Kunnalla on täten oltava mahdollisuus perustellusti estää kaivostoiminta ml. malminetsintä alueellaan.

Mitkä ovat kaivoslain uudistamisen näkökulmasta keskeisimmät aihealueet, joihin tulee kiinnittää erityistä huomiota?

- Hallitusohjelma: “Kunnille säädetään oikeus päättää kaavoituksella, onko kaivostoiminta mahdollista kunnan alueella.” Miten voidaan varmistaa, että kunnassa on tarvittavaa osaamista arvioida hankkeen kaikkia vaikutuksia, ettei lähdetä tavoittelemaan taloudellista hyötyä ympäristöriskien kustannuksella?
- Malminetsinnän jatkoluvan edellytykseksi on oltava maanomistajan suostumus. Malminetsintälupien määräaikaaisuutta on lyhennettävä. Lupien pituus aiheuttaa tällä hetkellä kohtuutonta epävarmuutta paikallisille elinkeinoille sekä luo kohtuutonta epävarmuutta sidosryhmille elinympäristönsä tulevaisuudesta. Malminetsintäkorvauksia on myös nostettava tuntuvasti.
  - KaivoslakiNyt-kansalaisaloite: “Malminetsintälupa on voimassa enintään kaksi vuotta päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.” “Malminetsintäluvan voimassaoloa voidaan jatkaa enintään kaksi vuotta kerrallaan siten, että lupa on voimassa yhteensä enintään kuusi vuotta.”

Mitkä ovat kaivoslain uudistamisen näkökulmasta keskeisimmät aihealueet, joihin tulee kiinnittää erityistä huomiota?

- Toiminnanharjoittaja ei voi siirtää kaivostoimintaan liittyviä lupia toiselle toiminnanharjoittajalle. Jos toiminnanharjoittaja vaihtuu, tulee uuden toiminnanharjoittajan hakea toiminnalleen lupaa sille toiminnalle, joka hankkeessa on toiminnanharjoittajan vaihtumisen hetkellä käynnissä. *Muuten kunnille ja valtiolle koituu kohtuuttomia taloudellisia riskejä kansainvälisiin kauppasopimuksiin liittyvien investointisuojiin myötä.*
- Kaivoslaissa tarkoitettu toiminta sovitetaan yhteen saamelaiskäräjistä annetussa laissa (974/1995) tarkoitetulla saamelaisten kotiseutualueella siten, että saamelaisten oikeudet alkuperäiskansana päättää alueensa maankäytöllisistä ratkaisuksista turvataan ja niitä edistetään. Yhteensovittamisessa otetaan huomioon myös, mitä kolttalaissa (253/1995) säädetään kolttaväestön ja -alueen elinolosuhteiden ja toimeentulomahdollisuuksien edistämisestä sekä kolttakulttuurin ylläpitämisestä ja edistämisestä.

Mitkä ovat kaivoslain uudistamisen näkökulmasta keskeisimmät aihealueet, joihin tulee kiinnittää erityistä huomiota?

- Suomen maaperän kaivosmineraalit on oltava valtion ja maanomistajien omaisuutta perustuslain kanssa yhteensopivalla tavalla. Olennaista on millä ehdoilla ja missä menettelyssä kaivosyhtiö voi saada oikeuden mineraalien hyödyntämiseen itselleen.
- Uuden kaivoslain myötä vaihdetaan lupaviranomastaho, joka käsittelee kaivoslakiin kuuluvat luvat. Uuden tahon toiminnan lähtökohtana toimii uuden kaivoslain lähtökohdat. Kaivosviranomaisen olisi lakiuudistuksen myötä, ympäristönsuojelulain mukainen 21 § mukainen, lupa- ja valvontaviranomainen.
- Vesiputedirektiivin noudattaminen ja kaivoslainsäädännön yhteensovittaminen sen kanssa: pohja- eikä pintavesiä ei saa pilata eikä niiden kemiallista tai ekologista tilaa saa heikentää. Vesistöhaittoja ei saa tulla pitkänkään ajan kuluessa.

Viestimme kaivoslain uudistustyöhön

- Kaivoslain uudistustyössä on työryhmiin otettava mukaan, kansalaisyhteiskunnan edustajat = kaivosliikkeiden /KaivoslakiNyt:n edustajat
- Tulevan kaivoslain muutokset koskevat lain uudistuksen voimaan astumisen myötä kaikkia uusia kaivostoimintaan liittyviä lupia. Lisäksi esitetyt muutokset on saatettava koskemaan myös nykyistä malminetsintää ja kaivostoimintaa kohtuullisen siirtymäajan jälkeen.

Suosituksemme kaivoslain vaikutusten arviointiin

- Vaikutustenarviointi täytyy tehdä tiiviissä ja laajassa tutkijayhteistyössä. On tärkeää, että vaikutuksia on arvioimassa poikkitieteellinen tutkijajoukko, ml. ekologiset sekä yhteiskunta- ja oikeustieteelliset näkökulmat. Arviointityötä voitaisiin tehdä esimerkiksi tutkijoiden kanssa monitieteisissä työpajoissa. On tärkeää varmistaa vaikutusten arvioinnin riippumattomuus ja se, että kaikki oleelliset näkökulmat ovat mukana, kaivoslain osalta erityisen tärkeää on varmistaa ympäristövaikutusten arviointi -valtaosa rikkaista mineraaliesiintymistä sijaitsee luonnoltaan erityisen arvokkailla alueilla.
- Hyöty/haitta -selvitys (intressivertailu), jossa asiantuntijatahot (joilla ei ole taloudellista kytköstä toiminnanharjoittajaan) esittävät selvityksen hankkeen hyödyistä ja haitoista lupaharkinnan perustaksi, huomioiden vaikutukset ympäristölle, ihmisille ja elinkeinotoiminnalle sekä yhteiskunnalle

Suosituksemme kaivoslain vaikutusten arviointiin

- Globaalissa maailmassa, ei välttämättä tarvitse olla omavarainen kaikkien kaivosmineraalien suhteen. Kestävän kehityksen myötä hyödynnettäisiin ensisijaisesti malmiot, mitkä ovat sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti järkeviä hyödyntää. Sen takia intressivertailussa ns. 0-vaihtoehto on oltava tarkastelussa mukana yhtenä vaihtoehtona loppuun asti.
- Suomi on laaja maa ja tuleva kaivoslaki on samanlainen niin Järvi-Suomessa, Pohjanmaalla kuin Lapissa. Eri seutukunnilla on erilaiset vahvuudet ja menestystekijät, mille kaivostoiminta luo uhkakuvia, näihin olisi kaivoslain myötä saatava vastaus. Esim. Järvi-Suomessa on suuria vesistö kokonaisuuksia, puhdas vesi, luontomatkailua, luostarit, Saimaan reliktilajit ym.
- Oikeus- ja tutkimusapu ympäristöasioissa kansalaisille, sillä paikalliset haitankärsijät eivät nykyisen kaivoslain määräajoissa ennätä perehtyä riittävästi kaivostoimintaan tähtääviin hankkeisiin.